

Vámos Tibor

Az új ipari forradalom problémái

A technológia és az emberi munkaerő változó viszonyai folytonosan vitatott téma az ipari forradalom kezdete óta. Ennek történetét és változóan aktuális kilátásait hatalmas irodalom tárgyalta. Korunkban és a belátható rövid, előttünk fejlődő időszakban két tényező hoz ebben újabb radikális fordulatot.

Az egyik az automatizálás, az ezzel kapcsolódó érzékelő technika és robottechnika rendkívüli fejlődése, amelyek először a haditechnikában és a gyógyászatban olyan eredményeket értek el, amelyekkel minden vonatkozásban helyettesíteni lehet a közvetlen, főleg a manuális tevékenység minden gyakorlatát.

A másik, a szintén ezzel a fejlődéssel kapcsolatos változás az, hogy az említett technológiai megoldások tömegtermelése révén rövidesen olcsóbb és minden szempontból gazdaságosabb lesz az automatizált műveletvégzés, mint a világon fellelhető legolcsóbb bérű és még munkavégzésre alkalmas ember. Ez a drámai változás küszöbön áll, és legfeljebb öt-tíz éven belül emberek százmilliót fogja érinteni. E két állítás bizonyításához nagyszámú közlemény található az irodalomban.

A felszabaduló embertömeg jövője viszont teljesen bizonytalan: milyen társadalmi rétegeket és hogyan fog érinteni; mi lesz a dolgozók különböző rétegeinek munkaideje, ez hogyan alakul az alkotó, irányító rétegek és a munkavégző tömegek számára; milyen újabb foglalkozások és elfoglaltságok lépnek be a folyamatba, azok hatása milyen lesz az emberiség arculatára?

Általános megoldásokat jósolni is reménytelen, de van néhány olyan feladat, ami a felkészüléshez elengedhetetlen és időigényes.

Az első ilyen a közvélemény és a különböző felelősségű döntéshozók tájékoztatása.

A második az alakuló munkafajtákhoz szükséges ismeretek tisztázása, becslések ennek arányaira, továbbá azoknak a pedagógiai módszereknek és tartalmaknak a megfontolása, amelyek ezekhez a munkafajtákhoz vezethetnek.

A harmadik a felszabaduló idő eltöltésének és hasznosításának befolyásolhatósága, humán ideálok közelítésének lehetősége. Ehhez tartoznak azok a pszichológiai vizsgálatok, amelyek az agresszivitás, a vállalkozási, megújítási ösztönzők és a szelíd humán ideálok egyensúlyainak lehetőségeire vonatkoznak.